

Undersøgelse af elevperspektiver på skole- og dagbehandlingstilbuddet **BASEN**

Data indsamlet i januar - marts 2022

BASEN

FORORD

På Basen har vi et vedvarende ønske om at dygtiggøre os og tilpasse vores praksis til dét, som eleverne ser som meningsfuldt. Det er eleverne, der er eksperterne i, hvordan det er at være elev på Basen. Derfor har vi udført en undersøgelse for at afdække elevernes oplevelser - for hvordan kan vi vide, hvad der fungerer, hvis vi ikke spørger dem?

I undersøgelsen er det tilstræbt at afdække faktorer, der har indflydelse på elevernes trivsel. Det indebærer bl.a. elevernes oplevelser af en god dag, hvordan de lærer de andre elever at kende samt hvilke aspekter, eleverne synes er vigtige for dem i hverdagen på Basen.

Rapporten er udarbejdet ud fra viden, der er indsamlet via spørgeskema og interviews med Basens elever i perioden januar-marts 2022.

TEORETISK UDGANGSPUNKT

Undersøgelsen fokuserer på trivsel og motivation, ud fra tre grundlæggende psykologiske behov; oplevelsen af **autonomi**, **samhørighed** og **kompetence**. Faktorer som motivationsforskning peger på, ligger til grund for menneskets motivation og livsudfoldelse. Autonomi er et dybt menneskeligt behov; oplevelsen af, at man sidder i førersædet i eget liv, samt at man har oplevelsen af, at have ejerskab over egne beslutninger og valg. Oplevelsen af samhørighed er følelsen af at være del af noget større end en selv - at have en følelse af at udgøre et betydningsfuldt og vigtigt medlem i en gruppe. Kompetencebehovet omhandler behovet for at opleve, at ens handlinger giver en ønsket virkning - at man kan udrette noget, man sætter sig for.

Forskerne Deci og Ryan fokuserer på, hvilken slags motivation man har; her skelnes der mellem indre og ydre motivation, som i deres terminologi også kan forstås som hhv. selvstyret eller kontrolleret motivation. Bag Ryan og Decis teori fremgår det, at de tre psykologiske behov er universelle. De argumenterer desuden for, at mennesker, som ikke får disse behov dækket, er i højere risiko for at komme i mistrivsel. Imødekommes behovene derimod, bidrager det positivt til den indre motivation. Viden om faktorer, der styrker oplevelsen af autonomi, tilhørsforhold og kompetence er derfor gavnlig for forældre, lærere, pædagoger mm., der ønsker at give børn og unge de bedste forudsætninger for at komme i trivsel og finde mening og motivation i deres faglige, sociale og personlige udvikling. Kompetencestøtte er, jf. Deci og Ryan, at give eleven en god struktur ved at tydeliggøre formålet med opgaver. Anvisningerne skal være klare og forståelige. Opgaver bør stilladseres, demonstreres og modelleres, og læreren skal give præcis og konstruktiv feedback på, hvordan det går med læringen/udviklingen. Kompetencestøtte gives ved, at eleven opnår en ejerskabsfølelse af sin udvikling og sine kompetencer.

Børne- og skoleforskeren, Louise Klinge har, via flere års observationer og interviews i folkeskole-regi, identificeret nogle af de handlinger, lærerne udfører, der åbner for, at eleverne bedst muligt kan opnå at føle sig kompetente samt opleve samhørighed og selvbestemmelse. Klinge kalder det at handle relationskompetent, når lærere er i stand til at tilgodesse disse behov. Relationskompetence er ikke noget, man 'bare' er født med, men derimod noget man har og kan lære - ligesom andre kompetencer.

Relationskompetente handlinger i en professionel sammenhæng handler, i Klings terminologi, om at nære de tre psykologiske behov, som ses i selvbestemmelsesteorien (SDT). De tre psykologiske behov kan imødekommes i **de valg, medarbejderen træffer i sin gøren og væren**. Det er bl.a. **måden, undervisning og aktiviteter bliver tilrettelagt på**, deres **kropssprog, ordvalg** og **tilgangen til arbejdet med at understøtte de sociale relationer**. Med andre ord; vi, medarbejdere, kan aktivt reflektere over egne handlinger, så disse tre psykologiske behov bedst muligt kan tilgodeses.

Ud over at nære de tre psykologiske behov viser Klings forskning også, at det er afgørende for elevens trivsel, at eleven oplever, at **læreren vil dem**. Det er endnu en grundlæggende del af undervisernes relationskompetence. Dette gennem bl.a. at læreren viser oprigtig interesse (Klinge bruger betegnelsen "afstemmere"), hvor læreren verbalt og non-verbalt kan møde eleven med kærlige øjne via kropssprog, mimik, tonefald, positionering og ordvalg mv. Klinge identificerer her de teoretiske grundtanker, som også ses hos bl.a. Susan Hart, Daniel Stern og Edward Tronick.

Det tredje kendetegn Klinge identificerer som en del af underviserens relationskompetence, er **bevidstheden om indflydelsen på eleven** – også uden for skolens og klasseværelsets fire vægge. Her er læreren, både etisk og moralsk, et forbillede for eleven og indgår i en ligeværdig relation med eleven. Det forudsætter, at læreren eller pædagogen kan være nærværende, reflekteret og bevidst i tilgangen til eleven.

MÅLET MED UNDERSØGELSEN

Vi har undersøgt elevernes trivsel i relation til de tre ovenstående psykologiske behov, samt relationskompetencen hos personalet. Spørgeskemaresultaterne har ført videre til interviews og meningsudveksling med elever på de forskellige afdelinger. Målet har været, at resultaterne af undersøgelsen kan kvalificere medarbejdernes overvejelser og planlægning/tilrettelægning af både hverdagen og den behandlingsmæssige indsats på Basen. Det centrale spørgsmål er: Hvad er med til at bidrage til en meningsfuld og motiverende hverdag på Basen, der kan skabe gode forudsætninger for elevernes trivsel?

Samtidig har det været et mål at belyse og beskrive Basen ud fra et elevperspektiv, både til medarbejdere, forældre til nuværende elever – og ikke mindst til kommende elever og deres forældre.

SVARPROCENT

47% af de elever, der er i fysisk fremmøde på tidspunkt for undersøgelsen, har besvaret spørgeskemaet.

Det er vigtigt at have in mente, at eleverne i spørgeskemaundersøgelsen er blevet bedt om at svare ud fra deres oplevelser af hverdagen på Basen. Der er en række faktorer, der spiller ind på de svar, eleverne kommer med – det kan fx være, at elevens dagshumor har været rigtig godt eller at eleverne har haft en dårlig dag. Desuden er det en præmis for spørgeskemaundersøgelser, at de enkelte spørgsmål fortolkes individuelt.

De allerfleste elever har udfyldt spørgeskemaet sammen med deres primærbehandler eller en anden medarbejder, så de er blevet støttet bedst muligt i forståelsen af de enkelte spørgsmål. Det kan også have påvirket elevernes besvarelse, at de ikke var alene.

47%

Af elever med fysisk fremmøde har besvaret spørgeskemaundersøgelsen

78%

Af de adspurgte elever trives godt eller meget godt på Basen

65%

Af de adspurgte elever svarer, at de har en følelse af at høre til på Basen

HOVEDPUNKTER I UNDERSØGELSEN

Generel trivsel på Basen

Størstedelen (78%) af de adspurgte elever trives godt eller meget godt på Basen. Der ses en sammenhæng mellem oplevelsen af at høre til og den generelle trivsel - 97% af de elever, der oplever et tilhørsforhold til Basen, trives "godt" eller "meget godt" på Basen. De resterende 3% procent svarer, at de trives "midt imellem".

Samhørighed

65% af adspurgte elever på Basen svarer, at de har en følelse af at høre til på Basen. 27% svarer, at de ikke ved, om de har følelsen af at høre til. Spørgsmålet kan være abstrakt at svare på, hvilket kan tænkes at påvirke besvarelsen.

Eleverne understreger vigtigheden af, at der er plads til at indgå i sociale relationer, der er med til at understøtte deres personlige udvikling. Det er fx ved, at der er forståelse for hinandens udfordringer og forskelligheder. Flere beskriver, at det for dem giver mening at komme i skole, når de ved, at der er mulighed for at være sammen med andre. En stor del af Basens elever er i reduceret skema, hvor de har kortere skoledage end et ordinært skema. Det betyder, at nogle elever har mødetider, imens deres klassekammerater er hjemme. Dette er en fordel for nogle

elever, samtidig giver det anledning til afsavn for andre. En del elever har i spørgeskemaet givet udtryk for, at de savner flere elever i klassen, og de påpeger, at mange elever har skiftende mødetider. Samtidig er eleverne i interviewene meget forstående over for, at der er forskel på behovene for skærmning og reduceret skema.

Det sociale samvær har stor betydning for motivationen: *"Hvis undervisningen er kedelig, så kan jeg alligevel altid se frem til det sociale. Så kan jeg altid se frem til at spille et spil eller noget ... Det hjælper mig med at stå op om morgenen og sige 'Yes, nu skal jeg i skole for at møde nogle af mine venner', ikke? Lad mig sige det sådan ... Det der med at motiveres af at være sammen med andre, er også vigtigt."* Citat fra elev.

Elever, som oplever, at de er mest sammen med andre elever, er den gruppe med størst følelse af at høre til. Relation til jævnaldrende har altså stor betydning for deres følelse af at høre til. Det ses ved, at 86% af elever, der har en følelse af at høre til på Basen, er mest sammen med andre elever, når de er i skole. Til sammenligning svarer 75% af elever uden en følelse af høre til, at de bruger mindst tid sammen med andre elever.

En god dag

60% af de adspurgte elever svarer, at en god dag bl.a. består af, at de har fået mulighed for at være sammen med andre elever. 43% af eleverne har oplevelsen af at have haft en god dag, når de har formået at være med til undervisningen. Det appellerer til, at Basens medarbejdere i højere grad bør medtænke det sociale i tilrettelæggelsen af undervisning og faglige aktiviteter.

En god dag for størstedelen af eleverne består bl.a. i, at de har formået at være med til undervisning – rigtig mange vil gerne være med. Samtidig svarer de, at det er vigtigt for dem, at de kan være sammen med jævnaldrende. Kombinationen mellem socialt samvær og deltagelse i undervisningen kan nogle gange udfordre. Samtidig kan undervisningen i sig selv give en følelse af samhørighed – fordi det at 'gå i skole' er et samlingspunkt i sig selv.

Samarbejde mellem elever og medarbejdere

86% af de elever, hvis oplevelse af støtte er over gennemsnittet, svarer, at de har en følelse af at høre til på Basen. Til sammenligning har 44% af de elever, der rangerer oplevelsen af støtte under gennemsnittet, en følelse af at høre

til på Basen. Jo højere eleverne vurderer samarbejdet med Basens medarbejdere, jo højere rangeres oplevelsen af at blive støttet. Det betoner betydning af, at medarbejderne, og i særlig grad primærbehandleren, arbejder tæt sammen med eleven, herunder ved at metakommunikere med eleven om elevens udvikling. Det kan ske ved at primærbehandleren løbende italesætter den oplevede udvikling, og at primærbehandleren formår at sætte sig i elevens sted med det formål at sikre en relation, eleven oplever som et samarbejde.

Aktiviteter der fordrer samhørighed

Ture ud af huset

"På et tidspunkt havde vi månedstur, hvor vi tog på tur en gang om måneden. Det var rigtig godt for det sociale i klassen. Det er ikke ligesom en normal skole, fordi her kan vi også komme ud på ture, også fordi det har mange brug for at prøve" citat fra elev.

Flere elever nævner, at noget af det, Basen kan – som andre skoler ikke kan – er at tage på ture og lave sjove aktiviteter sammen. Nogle elever italesætter, at det for nogle er svært, men at det derfor også er en øvelse i sig selv. Her skinner fortællingen om "vi på Basen" igennem, og tilbagevendende ture og

aktiviteter i fællesskab lader til at være noget, der giver eleverne en følelse af samhørighed. Flere elever italesætter udviklingspotentialet i at afholde arrangementer og at tage på tur.

Game Night er en social aktivitet, som bliver afholdt fire gange om året på nogle af Basens afdelinger. Hensigten er bl.a. at give eleverne mulighed for at indgå i et ungdomsmiljø, hvor de kan mødes på tværs af klasserne, hvilket skaber en slags klubstemning.

Arrangementet har som regel meget høj tilslutning – her nævner nogle elever i interviewene, at det er rigtig god træning i at være social med jævnaldrende. Ifølge elevudtalelserne i interviewene er arrangementer, der bliver afholdt uden for undervisning, gode. Det handler om, at de vante rammer brydes, og der skabes et rum, der ikke er lige så fastlagt som en dag med undervisningsaktiviteter. Arrangementet er dog skemalagt med fastlagte aktiviteter, mens formålet i sig selv er det sociale. Det giver anledning til, at eleverne kan vælge til og fra, og i hvilken grad de kan deltage i de tilbudte aktiviteter. Den faste ramme giver mulighed for grundig forberedelse og støtte for dem, der har behov herfor.

SAMHØRIGHED...

Frokost

24% af eleverne har svaret, at frokostsituationen i høj grad er et godt sted at lære hinanden at kende. I interviewene fortæller de, at det er et sted, hvor man nogle gange kan tale med andre end dem, man plejer. De fortæller, at det er positivt for dem, at medarbejderne spiser med.

Frokosten er også en motivation i sig selv for at møde ind – det er gavnligt at have in mente. Det åbner for, at vi kan trække på elevernes ønsker til måltiderne og have blik for frokostsituationens potentiale for at skabe et socialt og trygt rum.

Pauseaktiviteter/aktiviteter omkring fælles tredje

Eleverne fortæller i interviewene, at andre pauser også er et godt sted at lære hinanden at kende – de beskriver, at medarbejderne er gode til at få sat ting i gang ved at facilitere et spil eller starte samtalerne.

På flere af Basens afdelinger er der faste pauseaktiviteter, som giver eleverne mulighed for at tilmelde sig forskellige aktiviteter, som medarbejdere arrangerer.

"Der er altid en medarbejder med i pauserne, og det er rigtig godt. Lige da jeg startede, så snakkede jeg måske ikke så meget, men vi havde en gåtur i hver 10-pause. Så kunne man lære de voksne og de andre elever at kende, og så nogle gange var der også nogen fra klassen, og så snakkede man lidt med dem og så stille og roligt så blev det sådan lidt venskabssamtaler" Citat fra elev.

Det er nemmere at lære hinanden at kende når vi fx laver gruppearbejde. Det kunne der godt være mere af

Undervisningen som platform for samhørighed

Kun 6% af eleverne har svaret, at undervisningen er et sted, hvor der er god mulighed for at lære hinanden at kende. På den baggrund kan det overvejes, at medarbejderne mere aktivt medtænker det sociale i tilrettelæggelsen af deres undervisning. I interviewene med eleverne kommer de med konkrete eksempler på, hvordan dette kan medtænkes i undervisningen.

Det indebærer gruppearbejde og dialogbaseret undervisning, hvor eleverne får mulighed for at tale med hinanden. *"Det er nemmere at lære hinanden at kende, når vi fx laver gruppearbejde. Det kunne der godt være mere af"* Citat fra elev.

Der er nogle fag, lad os kalde dem snakkefag, der kan man lære hinanden at kende, ved at man hører om deres meninger og oplevelser. I engelsk eller samfundsfag for eksempel. I engelsk er der helt klart fedest at høre, hvad de andre synes og tænker. Og i samfundsfag er det lidt mere holdninger. I engelsk havde vi på et tidspunkt om sociale medier, så skulle vi arbejde sammen, og så lærte jeg rigtig meget om en anden elev, som jeg ellers ikke ville haft fået at vide.

- Citat fra elev.

De elever, som vægter undervisningen højest, er dem, der i mindre grad har en følelse af at høre til på Basen. Det giver anledning til, at undervisningen netop kan være et sted, hvor arbejdet med tilhørsforhold bør være et fokuspunkt. Dette er vigtig viden for medarbejderne, der giver anledning til løbende at reflektere over undervisningen, for bedst muligt at imødekomme de sociale aspekter og behov, som også har betydning for elevernes trivsel.

KOMPETENCE

Selvbestemmelse i undervisningen fører til oplevelsen af kompetence

Eleverne appellerer til, at de skal inddrages i planlægningen af undervisningen, herunder være med til at udvælge tematikker og emner. Her foreslår eleverne også, at det vil være en god måde at finde ud af, om man har nogle fællesinteresser, hvor det vil give god mening at arbejde sammen. Eleverne efterspørger her, at de kan få lov til at engagere sig i egen faglig udvikling ved at få medindflydelse på undervisningens indhold. Det gør undervisningen mere relevant og spændende for dem – og det giver eleverne en følelse af ejerskab. *"Nogle gange er det svært at være social, men undervisningen kan også gøre det nemmere at være sammen, fordi vi skal arbejde sammen om noget"* Citat fra elev.

Selv om undervisningen, for mange elever, ikke opleves som det oplagte sted at danne relationer, fortæller eleverne også i interviewene, at undervisningen i sig selv har potentiale for at kunne give en følelse af at høre til på Basen. Det kan det, fordi de nogle gange er sammen om aktiviteter, hvor de arbejder med et fælles formål og mål. *"Det sociale kan være lidt angstprovokerende, især i starten. Man skal jo lære folk og kende. Men det er der, Basen er gode til det. De er gode til at sige 'Hey! Skal vi ikke lige gå der ud og snakke med ham eller hende?' og sådan nogle ting. Så når de spørger, er de gode til at hjælpe med, at man føler, at man hører til"* Citat fra elev.

Relation til underviser

"Jeg synes, jeg føler mig ret kompetent i undervisningen for det meste, men det kommer an på den enkelte lærer. Der er bare nogle, jeg har det bedre omkring. Det er måske mere en præference. Men der er forskel på, om læreren ser min indsats eller ej." Citat fra elev.

Elevernes svar i spørgeskemaet viser, at **det allervigtigste for dem** er, at der er medarbejdere på Basen, de kan lide. Dette er gennemgående for alle elever, uanset graden af trivsel og oplevelse af selvbestemmelse. I interviewene fortæller nogle af eleverne, at en følelse af kompetence i undervisningssammenhæng handler om relationen til den enkelte lærer. Flere elever fortæller i forlængelse heraf, at følelsen af kompetence kommer, når læreren tydeliggør og italesætter udviklingen, eleven er i og har været igennem. En elev beretter, at der ikke er en forventning om, at man hele tiden skal høre, at man er god, men at lærerne viser eleven, at man ved, at eleven gør en indsats. Overordnet har eleverne en oplevelse af et godt samarbejde med medarbejderne. Det foregår bl.a. via en tæt dialog parterne imellem, hvor der løbende kan laves aftaler om fx graden af deltagelse i undervisningen.

AUTONOMI

Autonomistøtte i læringssituationer handler, jf. Selvbestemmelsesteorien, om at appellere til interesse, bruge ikke-kontrollerende sprog, give begrundelser for opgaver, der stilles, tage elevernes perspektiv og anerkende elevernes følelser og eventuelle modstand. I spændingsfeltet mellem den indre og den ydre motivation findes forskellige grader af selvbestemmelse; en elev kan forlige sig med, at noget er vigtigt for dem og deres værdier og dermed motiveres til at deltage, selvom aktiviteten i sig selv hverken er sjov eller interessant.

Her er der ikke nødvendigvis en oplevelse af tvang, men deltagelse efter eget valg på trods af, at motivationen ikke er drevet af lyst. Dette kræver, ifølge eleverne, at man kan have et godt samarbejde med medarbejderne. Eleverne fremhæver især primærbehandleren, som en, der kan bruge primærsamtaler til at afdække, hvad der er vigtigt for eleven. Behovet for selvbestemmelse kan opfyldes, når det, vi laver, giver mening.

"For eksempel når jeg skal i skole, og jeg ved, at jeg så skal have tre timers engelsk... Og så kan det være, at jeg tænker 'åh nej, kan jeg overskue det i dag?'" Men så ved jeg, at jeg også kan være med i første lektion og så holde en pause

i anden lektion, hvor jeg så er med igen i tredje lektion. Det gør det nemmere at komme afsted fordi jeg ved, at jeg har et valg."

Balance mellem at presse og støtte

Det stemmer overens med elevernes beretninger om, at støtten til at deltage i undervisningen bedst kan findes ved at afstemme med medarbejderne, hvor meget eller hvor lidt, samt hvornår det er ok at "presse" eleven lidt til at deltage. Når elever vælger at deltage i en aktivitet med en oplevelse af, at de selv har valgt det og med de givne rammer og aftaler, der er lavet, skyldes det altså tit, at medarbejderne lykkes med at identificere, hvad det er, eleven oplever som vigtigt og meningsfuldt for dem. Eleverne lægger vægt på, at den rigtige balance motiverer til deltagelse, fordi det giver eleverne medindflydelse i deres hverdag - og at nøglen til at finde denne balance foregår i tæt samarbejde mellem elev og medarbejder.

Det handler for eleverne om, at der ikke ligger et definitivt krav om aktiv deltagelse eller at specifikke opgaver skal løses på bestemte måder, og på den måde inviteres eleven til aktiv deltagelse. Eleverne giver i interviewene ikke udtryk for, at de bliver presset, men det handler, ifølge dem, om at de støttes.

Eleverne på Basen italesætter selvbestemmelse som en frihed inden for de rammer, der er på Basen.

Selvbestemmelse

Når der spørges ind til elevernes opfattelser af, hvad selvbestemmelse betyder for dem, italesætter de selv selvbestemmelse, forstået som frihed inden for de rammer, der er på Basen. *"Der er jo mange måder at bestemme, synes jeg. Man kan få et job, og man kan tale med kontoret, man kan tale med sin primær og så kan man være med i elevrådet. Så der er ret mange måder. Der er også maden, vi kan ønske os. Det er vigtigt, og der synes jeg også tit de laver det, vi godt kan lide."* citat fra elev.

At have en oplevelse, af at man sidder i førersædet i eget liv, kan forbindes med, at man ikke føler sig underkastet ydre og indre krav eller oplever at være presset eller kontrolleret; men at man agerer ud fra egne interesser.

Eleverne kommer i interviewene ind på, at der findes mange måder, man kan forstå idéen om selvbestemmelse på. Her tales der ind i elevråd, medbestemmelse af hvilke ture eleverne kan komme på sammen – men også friheden til at fravælge aktiviteter.

Der bliver desuden nævnt, at eleverne har mulighed for at få et lommepengejob, som også indebærer en vis grad af selvbestemmelse. Her taler eleven ind i, at det giver en følelse af, at man selv kan styre indholdet af sin skoledag.

De elever, som i mindre grad oplever at blive presset til at deltage i undervisningen, værdsætter, at der er mange ting, de kan lære på Basen. Med andre ord: De ser en mening med at deltage i undervisningen, fordi der kan de lære mange ting.

Hvorfor går jeg på Basen

De elever, der ved, hvorfor de går på Basen oplever i højere grad, at de bliver støttet i deres personlige og sociale udvikling. 70% af de elever som ved, hvorfor de går på Basen har en oplevelse af at høre til på Basen.

82% af dem svarer, at de trives meget godt eller godt. Der ses en højere trivsel blandt de elever, som ved, hvorfor de går på Basen, og de har desuden et højere tilhørsforhold til Basen.

Hvad motiverer eleverne?

I spørgeskemaet svarer eleverne, at de motiveres af at komme ind på Basen, når de ved, at de skal lave noget sjovt.

I kommentarerne nedenfor ses et udpluk af beskrivelser af eleverne, ift. hvad der motiverer dem til at komme ind på Basen:

"Fordi skole er noget, man skal og jeg har det ikke svært ved at komme her over mere"

"Hvad fanden skal jeg ellers"

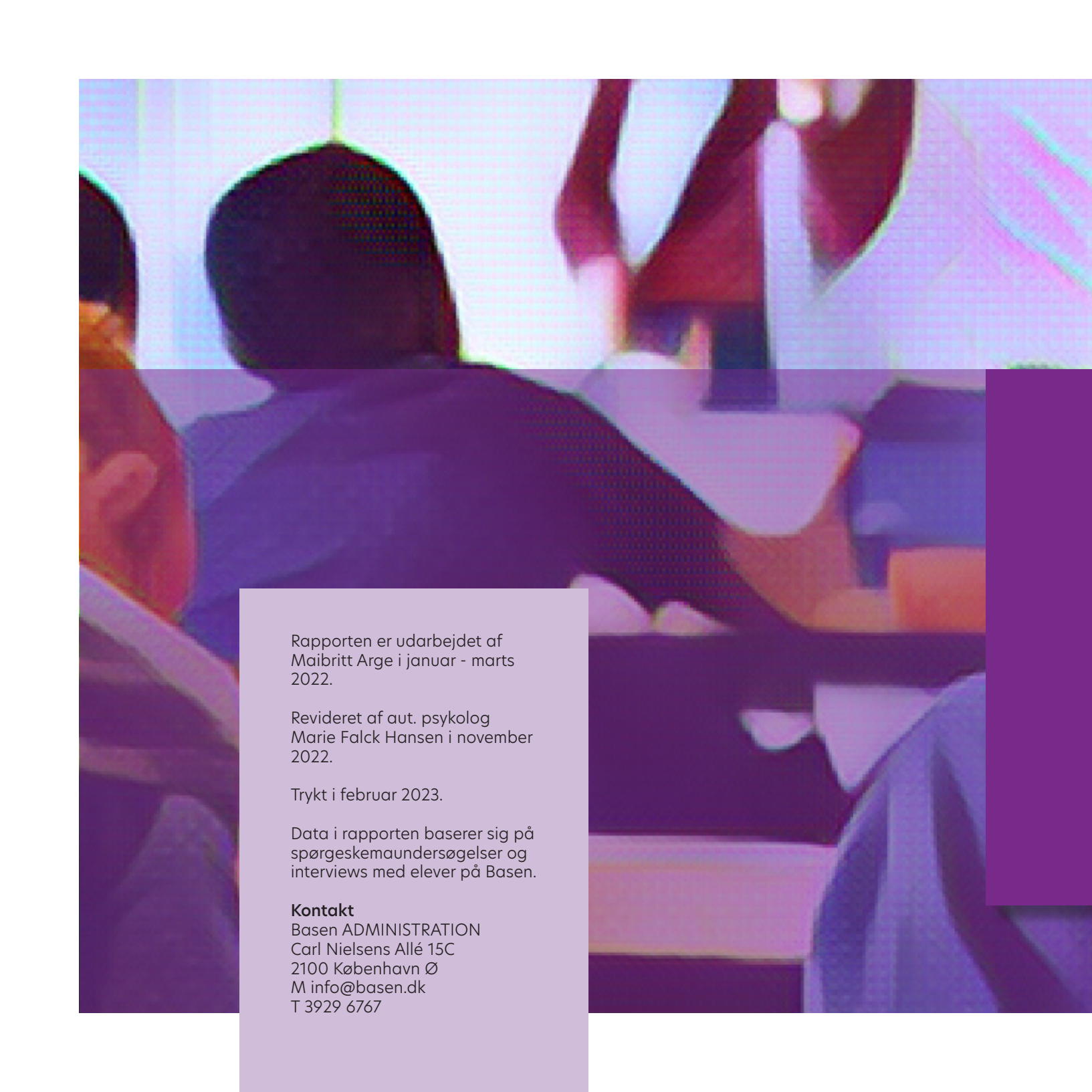
"Grunden er, at jeg har en følelse af, at hvis jeg ikke kommer på Basen, er det spild af mit liv. Og jeg har heller ikke andet at tage mig til."

"Jeg vil bare have min 9. klasse afgangseksamen. Undervisningen motiverer mig."

"For at jeg senere kan få et arbejde"

"Bordtennis"

Rapporten er udarbejdet af
Møibrutt Arge i januar - marts
2022.

Revideret af aut. psykolog
Marie Falck Hansen i november
2022.

Trykt i februar 2023.

Data i rapporten baserer sig på
spørgeskemaundersøgelser og
interviews med elever på Basen.

Kontakt

Basen ADMINISTRATION
Carl Nielsens Allé 15C
2100 København Ø
M info@basen.dk
T 3929 6767